

О П Р Е Д Е Л Е Н И Е

№ 1671

гр. София, 15.06.2023 г .

Върховният касационен съд на Република България, гражданска колегия, I-во отделение, в закрито заседание от тридесет и първи май две хиляди двадесет и трета година, в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: ДИЯНА ЦЕНЕВА
ЧЛЕНОВЕ: ТЕОДОРА ГРОЗДЕВА
МИЛЕНА ДАСКАЛОВА

като разгледа докладваното от съдия Д. гр. дело № 593/2023 г., за да се произнесе, взе предвид следното:

Производството е по чл. 288 ГПК .

Образувано е по касационна жалба на „С.“ Е., [населено място] срещу решение № 590 от 03.11.2022 г. на Окръжен съд – Благоевград, постановено по в. гр. д. № 420/2022 г., с което е потвърдено решение № 906376/01.04.2022 г., постановено по гр. д. № 353/2021 г. описа на Районен съд-Благоевград, с което „С.“ Е. е осъдено да заплати на К. И. А. на основание чл. 49 от ЗЗД сумата от 8 000 лева обезщетение за неимуществени вреди, претърпени от публикувана на 29.08.2020 г. във в. "С.", бр. 203, статия със заглавие "Скрита камера на Гранична полиция в канабисова нива изненадващо засне плантаторите -двама техни колеги. При снемане на обяснения от началството К. А. подал молба за напускане, а Г. С. излязъл в болничен", ведно със законната лихва, считано от 29.08.2020 г. до окончателното ѝ изплащане.

Касационната жалба съдържа оплаквания за неправилност на въззивното решение, поради постановяването му в нарушение на материалния закон, поради необоснованост и поради допуснати съществени нарушения на съдопроизводствените правила. Сочат се основанията по чл. 280, ал. 1, т.1 и 3 и ал. 2 ГПК за допускането му до касационно обжалване.

В изложението по чл.284, ал.3, т.1 ГПК касаторът е формулирал следните правни въпроси :

1. С оглед нормата на чл. 45 ЗЗД не следва ли всеки да отговаря за своето виновно поведение, а не за поведението на други субекти?

2. Когато за настъпването на неимуществени вреди имат принос и трети лица следва ли да се носи отговорност само за това, което си е причинил със собственото си поведение или следва да носиш отговорност и за чуждо поведение ?

3. Липсата на достатъчно индивидуализиращи данни в публикацията на ищеца не елиминира ли отговорността или с оглед стесняването на кръга от лицата, които биха разпознали в инициалите ищеца не дава ли основание за намаляване на отговорността ?

4. Какво следва да бъде адекватното обезщетение и как се прилага критерият за справедливост, когато от публикацията не са настъпили никакви здравословни последици за ищеца, който въпреки продължителното боледуване преди публикацията малко след нея се е възстановил и е започнал да работи постоянно,

не е настъпил никакъв дискомфорт в службата и в личния живот и не следва ли критерият за справедливост да отчита тези обстоятелства? Сочи се противоречие на изводите на съда с ППВС № 4/1968г.

5. Длъжен ли е съдът да обсъди доводите на страните като изложи мотиви защо възприема или не конкретни доводи? Поддържа се, че съдът се е произнесъл в противоречие с т. 19 от ТР № 12001г. на ОСГК, решение № 382/21.01.2015г. по гр. д. № 2056/2015 г. на ВКС, IV г. о.

От ответника по касационната жалба К. И. А., чрез адв. А. Р., е постъпил писмен отговор, с който се оспорва наличието на основания за допускане на касационно обжалване и основателността на жалбата. Претендира присъждане на разноските, направени в касационното производство.

Върховният касационен съд, състав на Първо гражданско отделение, като обсъди доводите на страните и прецени данните по делото, приема следното:

Касационната жалба е допустима: подадена е от легитимирано лице /ответник по делото/, в срока по чл. 283 ГПК и срещу решение на въззивен съд с цена на иска над 5 000 лв. /размерът на претендираното обезщетение е 8 000 лв./, което съгласно чл. 280, ал. 3, т. 1 ГПК подлежи на касационно обжалване при наличие на предпоставките по чл. 280, ал. 1 и 2 ГПК.

За да потвърди първоинстанционното решение, с което е уважен предявеният иск с правно основание чл. 49, вр. чл. 45 ЗЗД, въззивният съд е приел за установено от фактическа страна, че ищецът е дългогодишен служител в системата на МВР. В бр. 203 от 29.08.2020 г. на в. "С.", на първа страница /публикацията продължава и на девета страница/ е публикувана статия със заглавие "Комично риалити край ГКПП-Златарево, Скрита камера на Гранична полиция в канабисова нива изненадващо засне плантаторите-двама техни колеги". Подзаглавие: " При снемане на обяснения от началството К. А. подал молба за напускане, а Г. С. излязъл в болничен". Автор на статията е В. С.. В статията е посочено, че "Граничните полицаи К. А. от петричкото [населено място] и Г. С., който е родом от подгорските села, бяха заловени от колегите им от ГКПП-Златарево, докато обират нива с канабис. Двамата са уличени, след като хеликоптер на граничните власти открил плантация с готов за бране канабис и по тази причина тайно поставили камери за видеонаблюдение, за да разберат кой отглежда тревата. Вместо собствениците на нивата в капана обаче паднали двама гранични полицаи... " Статията продължава на страница 9, където се сочи, че "камерите ги заснели как влизат в нивата и започват да прибират реколтата в чували". Сочи се в статията, че "К. и Г. били извикани да гледат и да коментират записа на камерата. Коментарът им бил еднозначен-първият подал молба за напускане, а вторият е в болнични". В статията е отразено, че скандалът около залавянето на двамата полицаи е от 14 август, когато при специализираната полицейска операция били открити няколко ниви с наркотични растения и че "вероятно образуваните досъдебни производства ще се опитат да установят към колко от тези ниви граничните полицаи К. А. и Г. С. са били съпричастни".

Съдът е посочил, че са приложени разпечатки от сайтовете "STRUMA.COM", "Fakti". bg, "LUPA". bg, "Б.", "Монитор", "Труд", "Марихуана. Бг", "Bg onair", всички от 28.08.2020 г., в които се сочи, че поставени от граничните власти камери в нива с канабис са заснели двама гранични полицаи, които влезли в нивата и започнали да прибират реколтата; шефовете им видели всичко това и очаквали до три дни подопечните им униформени да отчетат, че са унищожили канабиса, това не се случило и след като били разкрити, "берачите" изпаднали в паника, единият незабавно излязъл в болнични, другият подал рапорт за напускане, като за случая

било образувано досъдебно производство. В публикациите в "STRUMA COM" и "Б." са посочени имената на полицаите - К. А. с прякор Пирата и Г. С.

Установи се от събраните по делото писмени доказателства, неоспорени от ответника, че със Заповед № 4077з-494/31.08.2020 г. на Директора на РД "ГП" К. е разпоредено извършването на проверка във връзка с публикуваната статия във в. "С.". В хода на проверката са събрани данни, от които се установява, че няма данни наличните камери от ПСН "Фантом" в Г. Златарево да уличават служители от Г. в престъпна дейност.

Прието е за установено също, че в Главна дирекция "Гранична полиция" няма информация за образувани наказателни производства, дисциплинарни производства, предварителни проверки през 2020г. за наличието на насаждения с канабис на територията на област Б. срещу ищеца К. А..

Въз основа на показанията на свидетелите Д. Ч., И. Х. и С. Г. съдът е приел за установено, че когато процесната статия излязла, цялото Г. било в шок, ишецът бил притеснен, подтиснат, оплаквал се, че всички го сочат с пръст, затворил се, а колегите му се дистанцирали, шушукали по негов адрес. Ишецът е ползвал отпуск поради временна неработоспособност в периода от 08.07.2020 г. до 06.10.2020 г., от които пет дни стационарно лечение, а след това-домашно лечение, като не е напуснал работа след процесната публикация.

Съдът е посочил, че от показанията на И. В. /заместник-главен редактор на в. "С./ се установява, че от електронни медии свидетелят научил за заснети с хеликоптер канабисови насаждения и веднага уведомил главния редактор на вестника. Последният възложил случая на ресорния репортер. Статията излязла в печатното издание и в електронното издание на следващия ден- 29.08.2020 г. Свидетелката Д. /главен редактор на в. „С."/, след като установила, че публикацията излиза почти в една и съща форма в повече от десет сайта, включително и в централни медии, възложила изготвянето на публикация, след като се намери потвърждение на информацията, като по данни на репортера, последният не успял да се свърже с "Гранична полиция" за потвърждение на информацията. Според свидетелката И. И. /журналист във в. „С.“/ процесната публикация се основава на информация от електронни сайтове, като преди да изготви статията позвънила на двама-трима познати от П., които ѝ казали, че това е новината на деня в града и всички говорят за гранични полицаи и за канабис.

При така приетото за установено, въззивният съд е направил извод, че решението на районния съд е правилно и на основание чл. 272 от ГПК е препратил към мотивите му.

Въззивният съд е счел за неоснователни доводите на „С.“ Е., че информацията, изнесена в статията е заимствана от публикации в множество електронни издания и това освобождава дружеството от отговорност по чл. 49 във вр. с чл. 45 от ЗЗД. Съдът е изложил мотиви, че в случая противоправността на деянието не се изразява в това дали статията е препечатана от чужд материал или е личен труд на автора ѝ, а в обстоятелството, че с публикуването ѝ и с изнесените в нея твърдения са нарушени конституционно залегнали принципи и защитени права на ищеца. Това, че данните са преписани от друга медийна публикация, не освобождава лицето, което я е възпроизвело като своя, да се убеди в истинността на изнесените в нея твърдения, още по-малко ограничават увредения да търси защита само срещу лицето, което първо е публикувало тези факти. Пострадалият има право да насочи иска си спрямо което и да е от лицата, които са го увредили. Съдът е посочил още, че прокламираната в чл. 40, ал. 1 от Конституция на Р България свобода на печата и другите средства за масова информация е свързана с правото на личността и на социалната общност да бъдат информирани по въпроси,

които представляват интерес. В нейното съдържание не се включва предоставена възможност за разпространение на неверни данни, засягащи лични граждански и човешки права и не предполага налагане на негативен подтекст. В случая на 28.08.2020 г. в множество електронни медийни публикации е публикувана новина за заснети двама полицаи в нива с канабис, като авторът на процесната статия я е изготвил въз основа на тези публикации, без данните в нея да бъдат проверени, предвид на което и процесната статия е изготвена и публикувана в разрез с изискването за добросъвестност в добрата журналистическа практика относно проверка за вярност на отразяваните факти.

За неоснователни са сметени възраженията на ответника относно липсата на настъпили от противоправното деяние вреди и причинно-следствената връзка между деянието и вредите. Изложени са мотиви, че свидетелските показания сочат, че процесната статия се е отразила негативно на ищеца, който бил разстроен от изнесените неверни твърдения, затворил се в себе си, изпитвал притеснения. Колеги и познати го сочели с пръст, повечето го избягвали. В резултат на стреса се влошило и здравословното му състояние /в този период той се възстановявал след проведено стационарно лечение/. Свидетелите недвусмислено сочат, че болките и страданията ищецът е претърпял именно във връзка с процесната статия, като не говорят за други публикации.

При определяне размера на обезщетението въззивният съд е взел предвид, че клеветническите твърдения са изнесени в средство за масова информация, така че да станат достояние на неопределен и значителен брой читатели. Отчетен е професионалният статус на въззиваемия -заемащ висока длъжност, интензитета и продължителността на конкретно претърпените негативни преживявания и неблагоприятното им отражение върху личностния и професионалният имидж, доброто име, чест и достойнство на ищеца. Съдът е посочил също, че по делото не е установено ищецът да е узнал, че данните в процесната статия са заимствани от по-рано публикувани електронни публикации, с чието съдържание да се е запознал и което да намали интензитета на причинените вреди.

С оглед тези мотиви на съда в обжалваното решение, не са налице поддържаните от касатора основания на чл.280, ал.1, т. 1 и 3 и ал.2 ГПК за допускане на касационното обжалване.

Първият и вторият правен въпрос са за отговорността на издателя за причинени неимуществени вреди в хипотеза, при която по едно и също време или в близък интервал от време различни издатели са публикували идентични по съдържание публикации с клеветнически твърдения. Въпросите са обосновани с доводи, че за причинените вреди на ищеца следва да отговарят и десет други медии, които преди това са публикували същия материал.

Поставените въпроси не могат да обосноват допускане до касационно обжалване, тъй като не са във връзка с приетото за установено от съда и с решаващите му изводи. Съдът е приел, че липсват доказателства ищецът да е узнал, че данните в процесната статия са заимствани от други статии, със съдържанието на които вече да се е бил запознал, т. е. съдът не е направил извод, че ищецът е търпял вреди от множество публикации, а че вредите произтичат само и единствено от процесната статия. Дори и да бе прието за установено, че ищецът е претърпял вреди и от други публикации, то това не би обосновало допускане до касационно обжалване. Според практиката на ВКС /решение № 19 от 15.03.2022 г. на ВКС по гр. д. № 4040/2021 г., I г. о./, когато повече издатели са публикували по едно и също време или в близък интервал от време идентични по съдържание публикации с обидни или клеветнически твърдения, те носят солидарна отговорност за възмездяване на вредите, а съгласно чл. 122, ал. 1 ЗЗД кредиторът

може да търси изпълнение на цялото задължение от всеки от солидарните длъжници.

В допълнение следва да се посочи, че относно хипотезата, когато информацията, съдържаща клеветнически твърдения, е изнесена в повече от една медия и процесната публикация не е първа, а е предхождана от други статии със същото съдържание, то в практиката на ВКС /решение № 253/29.01.2014 г. по гр. д. № 1251/2012 г., III г. о., решение № 278/27.11.2019 г. по гр. д. № 1140/2019 г., IV г. о., решение № 62/06.03.2012 г. по гр. д. № 1376/2011 г., IV г. о. и решение № 85/23.03.2012 г. по гр. д. № 1486/2011 г., IV г. о./ е прието, че издателят не носи отговорност ако се е позовал изрично на публикувана по-рано статия от друг автор/издател. В такъв случай отговорността му за изложените в статията фактически твърдения, които се квалифицират като клевета, е изключена, тъй като съобразно правилата на добрата журналистическа практика носител на задължението да извърши проверка за достоверността на информацията е първоначалният издател/автор. В случая обаче въззивният съд не е приел, че в процесната статия е налице позоваване на публикувана по-рано статия, а че данните в нея са преписани от друга медийна публикация като свои, което не освобождава лицето, което е възпроизвело чуждата статия като своя, да се убеди в истинността на изнесените твърдения. Твърдения, че е налице изрично позоваване на предходна публикация не са били и въведени от ответника. Същият в отговора на исковата молба поддържа, че публикуваният материал е взимстван от други медии, като активността на другите медии и бездействието на ищеца, от който не са били постъпили възражения и опровержения, са дали основание на ответната страна да счете, че се касае за проверена информация. Изрично е посочено, че конкретният материал е разработка по съдържанието на други медии.

По отношение на третия въпрос не е налице общата предпоставка на чл. 280, ал.1 ГПК за допускане на касационно обжалване, защото не е изведен от решаващите изводи на съда. Въззивният съд не е уважил иска приемайки, че в статията липсват достатъчно данни, индивидуализиращи ищеца. В мотивите на решението на първоинстанционния съд, към което въззивният съд е препратил на основание чл.272 ГПК, изрично е прието, че в статията са посочени собственото име на ищеца, първата буква от фамилното му име, къде и какво работи и от кое населено място е, което в достатъчна степен внася яснота относно лицето, за което статията се отнася.

Поставеният от касатора четвърти правен въпрос е по приложението на чл. 52 ГПК и е от обуславящо значение за изводите на съда, касаещи определяне справедливия размер на обезщетението за неимуществени вреди. По него обаче не е налице специалната предпоставка по чл. 280, ал.1, т.1 ГПК за допускане на касационно обжалване, тъй като не се констатира твърдяното от касатора противоречие на приетото от съда с ППВС № 4/1968г. В последното са дадени разяснения, че при определяне размера на обезщетението за неимуществени вреди трябва да се съобразят конкретните обективно съществуващи обстоятелства за всеки отделен случай, каквито са характерът на увреждането, начинът на извършването му, обстоятелствата, при които е извършено. В случая съдът при определяне размера на обезщетението не се е отклонил от тази задължителна практика, защото е взел предвид установените по делото факти за начина, по който процесната публикация се е отразила на емоционалното състояние на ищеца. Съдът не е определил немотивирано размера на дължимото се обезщетение, а напротив изложил е ясни и конкретни аргументи, които според него обосновават присъдения размер на обезщетението за неимуществени вреди.

Касаторът поставя и въпроса как се определя обезщетение, когато не са настъпили никакви здравословни последици за ищеца. Отговорът на този въпрос се извлича именно от посоченото от касатора ППВС № 4/1968г., в което засягането на здравето на пострадалия се съобразява при определяне обезщетението за неимуществени вреди, което означава, че то е само едно от обстоятелствата, имащи значение за преценката на съда при приложението на чл. 52 от ЗЗД, но не е единственото и не е задължително условие, предпоставящо присъждане на такова обезщетение.

Формулираният от касатора пети правен въпрос също не може да обоснове допускане до касационно обжалване, защото не е разрешен от въззивния съд в противоречие с трайната практика на ВКС, вкл. и цитираната от касатора, според която въззивният съд е длъжен да обсъди всички събрани по делото доказателства в тяхната съвкупност и да обсъди всички доводи на страните по предмета на спора. В случая въззивният съд е основавал изводите си на събраните по делото доказателства, като е изложил мотиви по доводите на страните, следвайки реда на оплакванията във въззивната жалба. Следователно съдът не е процедирал в противоречие с цитираната от касатора практика на съставите на ВКС, т. е. не е налице специалната / допълнителната/ предпоставка по чл. 280, ал.1, т.1 ГПК, наведена от касатора. Наред с това в изложението по чл.284, ал.3, т.1 ГПК касаторът не сочи по кой негов довод съдът не се е произнесъл, нито кое събрано по делото доказателство не е обсъдил .

Касаторът поддържа и основанието по чл. 280, ал.2, предл. трето ГПК за допускане на касационно обжалване – очевидна неправилност, без да сочи в изложението по чл.284, ал.3, т.1 ГПК в какво счита, че се изразява тя. За да е налице очевидна неправилност на решението като предпоставка за допускане до касационен контрол по чл. 280, ал. 2, предл. 3 ГПК, е необходимо неправилността на решението да е дотолкова съществена, че да може да бъде констатирана от съда само при прочита на решението, без да е необходимо запознаване и анализ на доказателствата по делото. Очевидната неправилност е квалифицирана форма на неправилност, която предполага наличието на видимо тежко нарушение на закона – материален или процесуален, или явна необоснованост. В случая обжалваното решение не е очевидно неправилно: То не е постановено нито в явно нарушение на материалния или процесуалния закони /такова нарушение, което да е довело до приложение на законите в техния обратен, противоположен смисъл/, нито извън тези закони /въз основа на несъществуваща или несъмнено отменена правна норма/, нито е явно необосновано с оглед правилата на формалната логика. За да постави решението си, съдът е приложил относимите към спора норми на ЗЗД и ГПК в действащите им редакции и съобразно с техния точен смисъл. Изводите, до които е достигнал съдът, не са в противоречие с правилата на формалната логика и в този смисъл не са явно необосновани.

ВКС намира, че не са налице и останалите основания по чл. 280, ал. 2 ГПК за служебно допускане на касационното обжалване на решението: Няма вероятност решението да е нищожно или недопустимо. Същото е постановено от съд в надлежен състав; в пределите на правораздавателната власт на съда; изготвено е в писмен вид и е подписано; изразява волята на съда по начин, от който може да се изведе нейното съдържание; постановено е по редовна искова молба и по предявения иск, без да са били налице процесуални пречки за разглеждането му.

С оглед изхода на спора в полза на ответника по касационната жалба следва да се присъдят направените в настоящето производство разноски в размер на 2 400 лв.

По изложените съображения, съставът на Върховния касационен съд на РБ,
Гражданска колегия, първо отделение

О П Р Е Д Е Л И:

НЕ ДОПУСКА касационно обжалване на въззивно решение № 590 от
03.11.2022 г. на Окръжен съд – Благоевград, постановено по в. гр. д. № 420/2022 г.

ОСЪЖДА „С.“ Е., [населено място] да заплати на К. И. А. на основание
чл.78 ГПК сумата 2 400 лв. /две хиляди и четиристотин лева/, представляваща
разноски по делото пред ВКС.

Определението е окончателно и не подлежи на обжалване.

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

ЧЛЕНОВЕ: